

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *Civic Education* พลังเยาวชน พลังพลเมือง: การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตร.
- ถวิลวดี บุรีกุล, เออเจนี เมรอโอ, และ รัชวดี แสงมหะหมัด. (2557). *พลเมืองไทย: การสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- ทิพย์พาพร ตันติสุนทร. (2544). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). *การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง = Civic Education*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น.
- วิชัย ตันศิริ. (2551). *วัฒนธรรมพลเมือง*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา.
- วารากรณ์ สามโกเศศ. (2554). *การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*, 1 พฤษภาคม 2559. http://www.varakorn.com/upload/page/matichon_daily/3_mar_11_daily.pdf
- ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์และจากรุวรรณ แก้วมะโน. (2558). *การสร้างสำนักพลเมือง*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า
- สถาบันนโยบายศึกษา. (2551). *วัฒนธรรมพลเมือง*, 1 พฤษภาคม 2559. <http://www.fpps.or.th/news.php?detail=n1227937604.news>

และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองได้

2. ควรมีนโยบายหรือส่งเสริมให้อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต จัดการเรียนรู้ที่บูรณาการความเป็นพลเมืองลงไปในทุกรายวิชา เพราะการพัฒนาความเป็นพลเมืองสามารถนำไปจัดการเรียนรู้ได้ทุกรายวิชา และควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นพลเมือง และทราบความก้าวหน้าในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองในปัจจุบัน เพื่อให้อาจารย์จัดการเรียนรู้ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันตามเป้าหมายของหลักสูตร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นผลเมืองของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เช่น ด้านส่วนบุคคล ด้านการจัดการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษา หรือด้านกิจกรรมสาธารณะที่เข้าไปมีส่วนร่วม

2. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นผลเมืองของนิสิตในทุกชั้นปีและทุกหลักสูตร ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อศึกษาภาพรวมของทั้งมหาวิทยาลัย โดยสามารถนำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรของทุกหลักสูตรต่อไป

3. ควรมีการศึกษากลวิธีในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมความเป็นผลเมืองให้แก่ นิสิตหลักสูตรการศึกษาศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และนิสิตทุกหลักสูตรได้ เช่น แนวคิดการจัดกิจกรรม active learning ได้แก่ การสอนแบบโครงงานเป็นหลัก การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การสอนด้วยกระบวนการวิจัย และการสอนด้วยกระบวนการสืบสอบ เป็นต้น เพื่อให้อาจารย์ผู้สอนได้เลือกใช้และทราบว่าถึงกลวิธีที่เหมาะสมกับธรรมชาติเนื้อหาที่สอนและสามารถพัฒนาความเป็นผลเมืองของนิสิตได้ด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้รับผิดชอบหลักสูตรการศึกษาศึกษาบัณฑิต

1. ควรจัดให้มีรายวิชาการศึกษาเพื่อความเป็นผลเมืองให้เป็นรายวิชาแกน หรือรายวิชาที่ผูกเพราะจากผลวิจัยสะท้อนให้ทราบว่านิสิตในหลักสูตรการศึกษาศึกษาบัณฑิต ยังมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับความเป็นผลเมืองในทุกองค์ประกอบ รวมทั้งคณะผู้วิจัยยังพบว่าปัจจุบันยังไม่มีรายวิชาที่นิสิตทุกคน ในหลักสูตรการศึกษาศึกษาบัณฑิตต้องลงทะเบียน และหากมีรายวิชาดังกล่าวจึงจะสามารถพัฒนาความเป็นผลเมืองของนิสิตหลักสูตรดังกล่าวได้โดยตรง เพื่อให้ นิสิตมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

มีจิตสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความรับผิดชอบ และพร้อม
เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในทุกระดับ (ทิพย์พาพร ตันติสุนทร, 2544, น. 6)
และการเป็นพลเมืองของประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็น
การปกครองที่ให้ความสำคัญแก่เรื่องสิทธิเสรีภาพ หน้าที่และ ความสำเร็จ
ผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองนี้ จึงสามารถมีส่วนร่วมในการออกกฎและแสดง
ความคิดเห็นต่าง ๆ ได้ด้วย ไม่ใช่เพียงทำตามกฎเท่านั้น พลเมืองใน
ระบอบประชาธิปไตยจึงไม่ได้มีบทบาทเป็นผู้นำและผู้ตามที่จะทำหน้าที่
ตามคำสั่งหรือตามนโยบายของรัฐเท่านั้น แต่สามารถริเริ่มนโยบาย
ต่าง ๆ ได้ ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถเริ่มได้ไม่ยากจากตนเอง
ครอบครัวโรงเรียนและชุมชน ขอเพียงตระหนักถึงศักยภาพของตน
ในการแก้ไขและพัฒนาชุมชน เน้นการพึ่งพาตนเอง ไม่พึ่งพิงอาศัย
ต่อความเป็นไปของสังคมหรือปล่อยให้เป็นที่ของผู้อื่นจัดการ
(ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์และจากรุวรรณ แก้วมะโน, 2558, น. 31-42) เพราะฉะนั้น
ด้านอิสรภาพและพึ่งพาตนเองและด้านความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย
และการมีส่วนร่วม จึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และเป็นองค์ประกอบ
ของความเป็นพลเมืองที่นิสิตควรได้รับการพัฒนา โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับ
การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้อง เพราะอาจเป็นสาเหตุที่สำคัญ
ทำให้นิสิตมีความเข้าใจทั้งสองด้านนี้น้อยกว่าด้านอื่นของความเป็นพลเมือง
เพื่อให้นิสิตมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง สามารถนำไปใช้ในวิถีชีวิต
และเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ โดยเรื่องประชาธิปไตยที่สอนกันใน
สถานศึกษามีความรู้ 3 มิติ คือ อุดมคติ วิถีชีวิต และระบบการเมือง (สุชาติ
วงศ์สุวรรณ ใน สถาบันนโยบายศึกษา, 2551, ออนไลน์) รวมทั้งยังมุ่งหวังให้
นิสิตสามารถนำไปถ่ายทอดให้กับนักเรียนในแต่ละระดับได้ถูกต้องในอนาคต
ต่อไป

ประชาธิปไตย ดังที่ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2557, น. 19) ระบุว่าเมื่อพิจารณาสภาพคนไทย พบว่าระบบการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นั้น ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากคนไทยเปิดการเมือง ไม่สนใจ การเมือง ไม่เห็นความสำคัญของการเมือง คนไทยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การเมืองยังไม่ถูกต้อง คนไทยไม่ติดตามและตรวจสอบพฤติกรรมของ นักเมืองและคนไทยยังขาดวิจาร์ณญาณที่ดีในการตัดสินใจทางการเมือง

นอกจากนี้ ผลการวิจัยในด้านความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วม ยังสะท้อนให้ทราบว่านิสิตยังเข้าใจเกี่ยวกับความเป็น พลเมืองที่ไม่เหมาะสมกับสังคมระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ สถาบันนโยบายศึกษา (2551, ออนไลน์) ที่กล่าวถึงการขาด ความรู้เกี่ยวกับการเมือง ทำให้ คนไทยไม่เข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง โดยระบุว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในความเป็นพลเมือง เนื่องจาก ในอดีตที่ผ่านมายังไม่เคยมีการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาวัฒนธรรมด้าน การเมืองที่ครอบคลุมมิติต่าง ๆ อย่างครบถ้วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง ของ “วัฒนธรรมการเมือง” ที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของสังคมที่สร้าง ความรู้ ความคิด และทักษะในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง โดย ต้องพัฒนาให้ประชาชนมีความเป็นพลเมืองในความหมายใหม่ที่เหมาะสม กับการปกครองระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน ดังที่ วิชัย ต้นศิริ (2551, น. 18) กล่าวถึงสังคมไทยต้องร่วมมือกันจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ใน กระบวนทัศน์ใหม่ ที่ระบุว่าเป็นพลเมืองในความหมายเก่า หมายถึง การเป็น ผู้รับ คอยแบมือรับทั้งผลบวกและผลลบจากนโยบายรัฐบาล การเป็นพลเมือง จึงเป็นเพียงผู้ตามคำสั่งและกฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นพลเมืองที่ยอมรับ อำนาจทางการเมืองอย่างเป็นทางการ คือเป็นผู้ได้รับการปกครองนั่นเอง ส่วนความเป็นพลเมืองในความหมายใหม่ คือพลเมืองมีส่วนร่วมเป็นผู้กระทำ

ตนเอง ไม่ได้หมายรวมถึงละเมิดสิทธิของผู้อื่น หรือไร้ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองได้ เพราะความเป็นพลเมืองในระบบการปกครองประชาธิปไตยนั้น แม้จะได้สิทธิ เสรีภาพ แต่ก็ต้องมีความรับผิดชอบและหน้าที่ตามมาด้วย ไม่เช่นนั้นจะเกิดความวุ่นวายในสังคม ทุกคนทำตามใจตนเองโดยอ้างว่าเป็นสิทธิเสรีภาพ ไม่คำนึงถึงผู้อื่นและส่วนรวม ดังที่ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555, น. 30) กล่าวว่า พลเมืองของประเทศจะเป็นเจ้าของประเทศจึงมีอิสรภาพในการเลือกวิถีชีวิต และมีสิทธิเสรีภาพเสมอภาคกัน แต่ถ้าทุกคนต่างใช้สิทธิเสรีภาพของตนโดยไม่รับผิดชอบ ไม่คำนึงถึงสิทธิเจ้าของประเทศของคนอื่น ไม่คำนึงถึงส่วนรวม หรือเห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง สังคมย่อมวุ่นวาย มีแต่ปัญหา

อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าการที่นิสิตเข้าใจในด้านอิสรภาพและพึงพาตนเองไม่ถูกต้องนั้น อาจมีสาเหตุมาจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยเข้าใจเพียงว่าประชาธิปไตยคือการปกครองที่ให้สิทธิ เสรีภาพ จึงส่งผลให้เข้าใจว่านิสิตสามารถทำอะไรก็ได้ตามอำเภอใจ โดยไม่มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น สอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่ปรากฏว่านิสิตมีการรับรู้แค่ระดับปานกลางในด้านความเข้าใจในระบบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม จึงเป็นหลักฐานแสดงว่านิสิตยังไม่เข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม กล่าวคือ นิสิตก็ยังมองว่าตนเองเป็นเพียงแต่ผู้รับคำสั่งและปฏิบัติตามเท่านั้น ตนเองไม่มีความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือกฎเกณฑ์ของสถาบันการศึกษาและบ้านเมืองให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นได้ โดยมองว่าเป็นหน้าที่ของผู้มีอำนาจเพียงอย่างเดียว ดังที่พบในรายละเอียดข้อคำถามในด้านดังกล่าวว่า การเปลี่ยนนโยบายด้านมาตรฐานวิชาชีพครูเป็นเรื่องของผู้บริหารมหาวิทยาลัย และการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเป็นการแสดงออกถึงความเป็นพลเมือง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่พบในสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน และส่งผลให้เกิดความล้มเหลวในระบบ

(political literacy) สอดคล้องกับ ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์และจารุวรรณ แก้วมะโน (2558, น. 31, 50) กล่าวถึงองค์ประกอบของพลเมืองและพัฒนาความเป็นพลเมืองที่สามารถสรุปได้ว่า ความรู้ ทักษะ และเจตคติ มีความสำคัญเชื่อมโยงกันและเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของพลเมือง การพัฒนาความเป็นพลเมือง จึงต้องมุ่งสร้างให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการแสดงออก และมีเจตคติเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เหมาะสมผ่านการลงมือปฏิบัติ ซึ่งการยกระดับความรู้ความเข้าใจของคนในชาติ จากการเป็นเพียงผู้รับนโยบายไม่ว่าจะในฐานะราษฎร หรือประชาชนคนธรรมดา สู่การเป็นพลเมืองที่มีความตระหนักถึงสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง คือหัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นการที่นิสิตมีการรับรู้ความเป็นพลเมืองในระดับมากจึงแสดงให้เห็นทราบว่านิสิตมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องซึ่งเป็นเรื่องที่ดีที่สามารถจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะและเจตคติเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองของประเทศต่อไป

เมื่อแยกตามรายด้านของความเป็นพลเมืองปรากฏว่านิสิตมีการรับรู้ระดับมากในสองด้าน คือด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและด้านการเคารพและยอมรับความแตกต่าง อย่างไรก็ตามผลการวิจัยกลับพบว่าด้านอิสรภาพและพึ่งพาตนเอง และด้านความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วม นิสิตมีการรับรู้ในระดับปานกลางเท่านั้น ซึ่ง

การที่นิสิตมีการรับรู้ความสะท้อนให้ทราบว่าในบางด้านนิสิตยังมีความรู้ความเข้าใจไม่ถูกต้องโดยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังต่อไปนี้ เป็นพลเมืองในด้านอิสรภาพและพึ่งพาตนเอง ระดับปานกลาง สะท้อนให้ทราบว่านิสิตมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ดังที่พบในผลวิจัยของบางข้อคำถามว่า นิสิตยังเข้าใจว่า facebook และ twitter เป็นพื้นที่ส่วนบุคคลที่มีสิทธิเผยแพร่ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ซึ่งตามหลักการของระบอบประชาธิปไตยนั้น การมีอิสรภาพและสามารถพึ่งพา

จากตารางที่ 2 นิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีการรับรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในแต่ละรายด้าน ดังนี้

1. ด้านการเคารพและยอมรับความแตกต่าง นิสิตมีการรับรู้ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.32 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.89)
2. ด้านความเข้าใจในระบบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม นิสิตมีการรับรู้ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.84 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.12)
3. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม นิสิตมีการรับรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.97 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.25)
4. ด้านการเคารพและยอมรับความแตกต่าง นิสิตมีการรับรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.20)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการรับรู้เรื่องความเป็นพลเมืองของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ในภาพรวมนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีการรับรู้ความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับมาก ข้อมูลนี้สามารถสะท้อนให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองของนิสิต เพราะการเป็นพลเมืองมีสามองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และค่านิยมหรือเจตคติ ดังที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2557, น. 31) ระบุว่า การเป็นพลเมืองที่เหมาะสมควรมีความรู้ ทักษะและค่านิยม ที่สมดุลทั้งด้านความเป็นประชาธิปไตยในความหมายของวิถีชีวิตและประชาธิปไตยในความหมายของระบอบการปกครอง พัฒนาไปสู่การเป็นพลเมืองที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเมือง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ความเป็น
พลเมืองของนิสิต หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

กลุ่มเป้าหมาย	การรับรู้ความเป็นพลเมือง (N = 440)		
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย
นิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต มศว.	3.64	0.31	มาก

จากตารางที่ 1 ในภาพรวมนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีการรับรู้ความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับมาก
(ค่าเฉลี่ย = 3.64 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.31)

ตารางที่ 2 การรับรู้ความเป็นพลเมืองตามรายด้านของนิสิตหลักสูตรการ
ศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความเป็นพลเมืองตามรายด้าน	การรับรู้ความเป็นพลเมือง (N = 440)		
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย
1. ด้านอิสรภาพและพึงพาตนเอง	3.32	0.89	ปานกลาง
2. ด้านความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วม	2.84	1.12	ปานกลาง
3. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	3.97	0.25	มาก
4. ด้านการเคารพและยอมรับความแตกต่าง	4.35	0.20	มาก

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สามารถนำเสนอได้ดังนี้

สถานภาพของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ปรากฏว่า จากนิสิตจำนวน 440 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 58.18 และเพศชาย จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 41.82 มีภูมิลำเนามาจากทุกภูมิภาคของประเทศไทย โดยส่วนใหญ่มาจากกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 23.86 และนิสิตสังกัดคณะต่างๆ 5 คณะ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ คณะพลศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ เมื่อจำแนกตามคณะที่นิสิตสังกัด ส่วนใหญ่ นิสิตสังกัดคณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 126 คน คิดเป็น ร้อยละ 28.64

ผลการวิเคราะห์เรื่องการรับรู้ความเป็นพลเมืองของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สามารถนำเสนอเป็น 2 ตาราง กล่าวคือ ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ภาพรวมการรับรู้ความเป็นพลเมืองของนิสิต และตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์การรับรู้ความเป็นพลเมืองของนิสิตที่แยกตามรายด้าน ได้แก่ ด้านอิสรภาพและการพึ่งพาตนเอง ด้านความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และด้านการเคารพและยอมรับความแตกต่างดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

of Item Objective Congruence) และเลือกข้อที่ได้ค่าดัชนี IOC มากกว่า 0.50 ($IOC \geq 0.50$) จนได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ ประกอบไปด้วย 2 ตอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนิสิต มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (check-list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ความเป็นพลเมืองของนิสิต มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale)

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ส่งให้กับกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง จำนวน 452 ฉบับ จากนั้นคณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และพบว่าแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาบางฉบับไม่สมบูรณ์ โดยแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ มีจำนวน 440 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.35 จากแบบสอบถามทั้งหมดที่แจกให้แก่กลุ่มเป้าหมาย จากนั้นคณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายของค่าคะแนนมัชฌิมเลขคณิตตามความเป็นพลเมืองของนิสิต หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดังนี้

ค่าคะแนน ความหมาย

4.50-5.00	นิสิตรับรู้ว่าคุณภาพดังกล่าวแสดงถึงความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับ มากที่สุด
3.50-4.49	นิสิตรับรู้ว่าคุณภาพดังกล่าวแสดงถึงความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับ มาก
2.50-3.49	นิสิตรับรู้ว่าคุณภาพดังกล่าวแสดงถึงความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับ ปานกลาง
1.50-2.49	นิสิตรับรู้ว่าคุณภาพดังกล่าวแสดงถึงความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับ น้อย
1.00-1.49	นิสิตรับรู้ว่าคุณภาพดังกล่าวแสดงถึงความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตามที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองของนิสิตครู หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมืองให้แก่นิสิตที่จะเป็นครูในอนาคตต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องความเป็นพลเมืองของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการรับรู้ความเป็นพลเมืองของนิสิตชั้นปีที่ 1 ในหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ของปีการศึกษา 2558 มีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นิสิตที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1 ในหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตของปีการศึกษา 2558 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยจำแนกการรับรู้ความเป็นพลเมืองของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามนิยามศัพท์เฉพาะในงานวิจัยที่ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านอิสรภาพและการพึ่งพาตนเอง 2) ด้านความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม 3) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และ 4) ด้านการเคารพและยอมรับความแตกต่าง ซึ่งคำถามแต่ละด้านถูกสร้างขึ้นตามพฤติกรรมหรือประสบการณ์ของนิสิตเป็นหลัก

หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือ IOC (Index

สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคง ประชาชนแต่ละกลุ่มความคิด ความเชื่อ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและปราศจากความรุนแรง ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และ 4) เพื่อเตรียมความพร้อมทรัพยากรบุคคลประเทศในการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน และประชาคมโลกอย่างสมศักดิ์ศรี และเป็นพลังสำคัญในการสร้างสันติภาพถาวร รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมแก้ปัญหาของโลกและมนุษยชาติ ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก โดยในยุทธศาสตร์ที่ 1 ระบุไว้ว่า กระทรวงศึกษาโดยเฉพาะสถานศึกษา ถือเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง เพื่อสร้างเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ของประเทศไทยให้เป็นพลเมือง โดยจะต้องดำเนินการทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบ (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, (2555, น. 102) สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, (2557, น. 68)

ดังนั้น การพัฒนาความเป็นพลเมืองจึงเป็นหน้าที่โดยตรงของสถาบันการศึกษาในทุกระดับการศึกษา สอดคล้องกับที่ ทิพย์พาพร ตันติสุนทร (2554, น. 64-66) ได้สรุปไว้ว่ารูปแบบการสร้างพลเมืองสำหรับสังคมไทยสามารถกระทำได้ทั้งผ่านการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และสื่อสาธารณะ โดยการสร้างพลเมืองที่ผ่านการศึกษาในระบบนั้น เป็นกลไกหลักและเป็นเครื่องมือของรัฐที่มีอยู่แล้วในการให้การศึกษาและหล่อหลอม ให้เป็นไปตามอุดมการณ์และระบบการปกครองของรัฐแก่พลเมืองตั้งแต่เด็กเล็กจนถึงระดับอุดมศึกษา ดังนั้นผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือครู เนื่องจากครูเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้จัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองได้ ผู้ที่จะมาประกอบวิชาชีพครูจึงต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และปฏิบัติตนเป็นพลเมืองก่อน ถึงจะสามารถจัดการเรียนรู้ให้แก่ลูกศิษย์มีความเป็นพลเมืองที่ดีได้

พลเมือง (civil society) เมื่อถึงจุดนั้น สังคมจะเข้มแข็ง ปัญหาการเมือง ปัญหาสังคม ปัญหาศีลธรรม ปัญหาเยาวชน ปัญหาสิ่งแวดล้อม แม้กระทั่งปัญหาเศรษฐกิจ ก็จะแก้ไขได้ทั้งสิ้น การพัฒนาความเป็นพลเมืองจึงมีความสำคัญและจำเป็นที่ต้องพัฒนาให้แก่ประชาชนไทย ด้วยการเตรียมความพร้อมและสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนได้ตั้งแต่ในวัยเด็กไปจนตลอดชีวิต

การพัฒนาความเป็นพลเมืองนั้น สามารถนำมาจัดการศึกษาที่เรียกว่า “การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง” เพราะความเป็นพลเมืองนั้นไม่ได้ติดตัวมาโดยกำเนิด แต่สามารถเกิดขึ้นและพัฒนาได้ด้วยการจัดการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนที่จะเป็นพลเมือง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2557, น. 9) ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้อย่างมาก โดยสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนด ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561 ได้กำหนดเป้าหมายไว้ว่า ข้อ 1) เพื่อให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยประสบความสำเร็จในประเทศไทย โดยการสร้างพลเมืองที่มีความสามารถในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึงสมาชิกในสังคมที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม 2) เพื่อให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาทุกภาคส่วนและหน่วยที่สนับสนุนความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ฝึกสรรพความคิดและเครื่องมือที่สามารถยกระดับเด็ก เยาวชนและประชาชนของประเทศสู่ความเป็นพลเมืองให้ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ของประชากรทั้งหมด ที่ผู้เรียนทุกระดับการศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาร้อยละ 100 มีความเป็นพลเมืองในระยะแรกตามกรอบเวลา การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2553-2561) 3) เพื่อให้ประเทศไทยก้าวสู่ความเป็นสังคมพลเมืองที่หมายถึง ประเทศที่ประกอบด้วยสมาชิกที่ตระหนักมีพลังของตนเองและร่วมกันสร้างสังคมที่เข้มแข็ง ในมิติต่าง ๆ เช่น การเมือง สังคม เศรษฐกิจ

บทนำ

ทุกประเทศต่างมีความต้องการให้ประชาชนของตนเป็นพลเมือง เพราะหากประชาชนของประเทศเป็นพลเมือง ก็จะเป็นกำลังสำคัญต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในการพัฒนาให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนได้ โดยคำว่า พลเมือง (citizen) มีรากศัพท์มาจาก 2 คำ คือ “พละ” และ “เมือง” คำว่า “พละ” หมายถึง พละกำลัง ส่วนคำว่า “เมือง” หมายถึง บ้านเมือง เมื่อสองคำนี้มารวมกันจึงหมายถึงคนที่เป็นพละกำลังของบ้านเมือง ไม่เป็นภาระให้กับคนอื่นแต่สามารถพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือสังคมได้ (ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์ และจากรุวรรณ แก้วมะโน, 2558, น. 30) ซึ่งความเป็นพลเมืองของแต่ละประเทศนั้นมีความแตกต่างกันไปตามระบอบการเมืองการปกครอง แต่ละประเทศจึงมีความพยายามพัฒนาประชาชนของตนเองมีความเป็นพลเมือง กล่าวคือ การทำให้มีบุคลิกภาพและคุณลักษณะให้สอดคล้องกับระบอบการเมืองการปกครองตน เพื่อให้พลเมืองเป็นผู้สนับสนุนและค้ำจุนความมั่นคงของประเทศนั้นได้

สำหรับในประเทศไทยปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงต้องการให้ประชาชนมีความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตยดังกล่าว หากสังคมไทยมีประชาชนที่มีความเป็นพลเมืองแล้ว จะส่งผลดีต่อสังคมไทยและการธำรงไว้ซึ่งประชาธิปไตยของประเทศได้ ดังที่ วรากรณ์ สามโกเศศ (2554, ออนไลน์) กล่าวถึงความสำคัญของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยไว้ว่า ประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ ไม่ใช่เพียงแต่มีรัฐธรรมนูญที่ดีเท่านั้น แต่ประชาชนจะต้องเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยด้วย สอดคล้องกับ ถวิลวดี บุรีกุล เออเจนี เมรอโอ และ รัชวดี แสงมะหะหมัด (2557, น. 55) กล่าวว่าการศึกษาที่ประเทศไทยจะพัฒนาประชาธิปไตยให้ก้าวหน้าไปได้ด้วยดี จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ รวมทั้งการที่ประชาชนมีความเป็นพลเมืองสูงด้วย และปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555, น. 61) ที่กล่าวว่า ถ้าสังคมไทยกลายเป็นสังคม

Abstract

This research study aims to study the perception of citizenship of undergraduate students in Bachelor of Education, Srinakharinwirot University. The research instrument was the questionnaire conducted by the researchers. The questionnaire was distributed to 452 freshmen in Bachelor of Education in the academic year of 2015. Only 440 completed questionnaires were obtained. The findings found that the overall undergraduate students' perception regarding citizenship yielded to high level. When each aspect of citizenship was closely analyzed, accountability, respect and acceptance of diversity yielded to high level of undergraduate students' perception. For the aspects of freedom and self-reliance, understanding of democracy and participation, the average level of undergraduate students' perception was found.

Keyword: citizenship, Bachelor of Education

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ความเป็นพลเมืองของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ชุด โดยคณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิตที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1 ในหลักสูตรการศึกษาศึกษาบัณฑิต ปีการศึกษา 2558 จำนวน 452 คน และแบบสอบถามที่ได้รับกลับมามีความสมบูรณ์จำนวน 440 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมนิสิตมีการรับรู้ความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามรายด้านของความเป็นพลเมืองปรากฏว่านิสิตมีการรับรู้ระดับมากในสองด้าน คือด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและด้าน การเคารพและยอมรับความแตกต่าง สำหรับด้านอิสรภาพและพึ่งพาตนเอง และด้านความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม นิสิตมีการรับรู้ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: ความเป็นพลเมือง, หลักสูตรการศึกษาศึกษาบัณฑิต

ความเป็นพลเมืองของนิสิตหลักสูตร
การศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
Citizenship of Undergraduate Students
in Bachelor of Education,
Srinakharinwirot University

กัมปนาท บริบูรณ์ รังรอง สมมิตร และเกศินี ครอบาสวัสดิ์